

ВПЛИВ МУЛЬТФІЛЬМІВ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті порівнюється вплив мультфільмів на емоційну сферу дітей різних вікових категорій. Гіпотезою нашого дослідження було припущення про те, що перегляд певних мультфільмів спричиняє погіршення або навпаки покращення емоційного стану. Було досліджено рівень домагань учнів 11 класу у період їх підготовки до ЗНО. Оскільки рівень домагань може бути залежним від емоційних переживань минулих невдач або майбутніх успіхів, була здійснена спроба вплинути на їхній емоційний стан за допомогою мультфільмів.

У наш час все більше уваги громадськості та науковців привертають актуальні і болючі для українського суспільства проблеми, зокрема посилення впливу на дітей засобів масової інформації (і в першу чергу Інтернету та телебачення). Особливо потужний вплив на молодь здійснює телебачення. Телевізор стає для дитини чи підлітка основним джерелом інформації [3, с. 27]. За даними дослідників (І. Черезова, Д. Салюк) вітчизняний підліток за середньостатистичними показниками проводить біля телевізора 3-5 годин на добу (для порівняння: польський підліток дивиться телевізор 2-4 години на добу, у вихідні – до 5 годин. У США телевізору діти присвячують більше часу, ніж навчанню. У Швеції учні впродовж 10 років навчання проводять 18 тисяч годин перед телевізором) [2, с. 68].

Дані соціологічного дослідження О. Дроздова (Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України) зазначають, що 58% молоді прагнуть копіювати поведінку телегероїв, здебільшого з іноземних фільмів, а 37,3% молоді взагалі готові вчинити протиправні дії, наслідуючи телегероїв [1, с. 34-36].

Та не всі мультфільми несуть в собі загрозу. Такі мультфільми як: «3 богатирі на дальніх берегах», «Попелюшка», «Рапунсель», «Хоробра серцем», «Білосніжка та 7 гномів», згідно з думкою дитячих психологів, здатні: розвивати мовлення, мислення і пам'ять, навчати, розвивати творчі здібності, уяву, виховувати [1, с. 2].

Мультфільми найчастіше виконують виховну функцію сучасної казки, сприяють формуванню самоідентифікації дитини, впливають на формування свідомості. Тому ми вирішили провести експериментальне дослідження особливостей впливу переглянутих мультфільмів на емоційний стан дитини дошкільного та старшого шкільного віку.

Гіпотезою нашого дослідження було припущення про те, що перегляд певних мультфільмів спричиняє погіршення або, навпаки, покращення емоційного стану.

Актуальність даного питання зумовлена тим, що сьогодні вплив інформаційного середовища є амбівалентним. Тому ви-

* © Громова Е. В.

вчення цього впливу має практичну значущість для тих, хто займається вихованням дітей різних вікових категорій.

Первинним дослідженням «Вплив сучасних мультфільмів на емоційний стан дітей дошкільного віку» було доведено, що деякі мультфільми («Телепузики») негативно впливають на емоційний стан дошкільнят. Зацікавившись результатами, ми вирішили продовжувати дослідження і розглянути вплив мультфільмів з іншого, позитивного, боку: тобто використати можливості позитивного впливу мультфільмів для покращення емоційного стану одинадцятикласників.

На першій стадії було проведено пілотажне дослідження за методикою «Рівень домагань», мета якої – визначення складності мети, що обирає людина, та внутрішньої готовності до її досягнення.

Респондентами виступили учні 11 класів Херсонського ліцею в кількості 156 учнів віком від 16 до 17 років (табл. 1).

Таблиця 1

Результати психологічної діагностики учнів 11-х класів за методикою «Рівень домагань»

Групи респондентів	Дуже високий рівень	Високий рівень.	Середній рівень.	Низький рівень
Група А	14%	11%	43%	32%
Група В	6%	9%	57,5%	28%
Група С	3.5%	3.5%	36%	57%
Група Д	8.3%	4.2%	50%	37.5%
Група Е	3.5%	3.5%	50%	43%

Дослідження складалося з декількох частин:

1. Налагодження психоемоційного контакту з респондентами.
2. Діагностика за обраними методиками.
3. Перегляд мультфільмів.
4. Ретестування.

На діагностичному етапі було використано 2 методики:

- Методика «Рівень домагань»
- Методика «Карта емоційних станів».

Найнижчий рівень домагань виявився у групи С. Оскільки рівень домагань може бути залежним від емоційних переживань минулих невдач або майбутніх успіхів, була здійснена спроба вплинути на їхній емоційний стан за допомогою мультфільмів.

Протягом тижня 14 учням групи С було запропоновано тестування за методикою «Карта емоційних станів» до і після перегляду мультфільмів (табл. 2).

У ході попереднього обговорення було виявлено «позитивні», на думку однолітків, мультфільми, а саме, мультфільми Уолта Діснея.

Таблиця 2

Якісний аналіз отриманих результатів за методикою «Карта емоційних станів»

Код респондента	Понеділок		Вівторок		Середа		Четвер		П'ятниця	
	До	Після	До	Після	До	Після	До	Після	До	Після
О. Т.	утриманість	сльози	утриманість	радість	радість	сором	сльози	сльози	сльози	радість
І. Х.	утриманість	радість	утриманість	сльози	самоповага	радість	утриманість	радість	сльози	сльози
К. Г.	нерозуміння	сльози	утриманість	сором	радість	сльози	утриманість	сльози	утриманість	сором
Д. Б.	утриманість	радість	нерозуміння	сльози	шок	самоповага	утриманість	радість	нерозуміння	сльози
Н. В.	утриманість	самоповага	утриманість	радість	утриманість	радість	самоповага	самоповага	утриманість	радість
В. Д.	радість	радість	утриманість	сльози	нерозуміння	самоповага	радість	радість	утриманість	сльози
А. А.	сльози	сльози	утриманість	радість	шок	сором	сльози	сльози	утриманість	радість

ПСИХОЛОГІЯ

Продовження таблиці 2

Код респондента	Понеділок		Вівторок		Середа		Четвер		П'ятниця	
	До	Після	До	Після	До	Після	До	Після	До	Після
А. А.	утриманість	оздоровлення	утриманість	радість	неприємність	счастлыве	утриманість	оздоровлення	утриманість	радість
Д. С.	шок	радість	шок	радість	утриманість	счастливостыве	радість	радість	шок	радість
О. К.	утриманість	счастливостыве	счастлыве	счастлыве	шок	оздоровлення	счастливостыве	счастливостыве	счастлыве	счастлыве
А. Г.	шок	радість	утриманість	оздоровлення	утриманість	счастлыве	радість	радість	утриманість	оздоровлення
Л. К.	радість	счастлыве	неприємність	счастлыве	утриманість	оздоровлення	счастлыве	счастлыве	неприємність	счастлыве
К. К.	радість	счастлыве	утриманість	счастливостыве	утриманість	оздоровлення	счастлыве	счастлыве	утриманість	счастливостыве
В. Л.	утриманість	счастлыве	утриманість	радість	утриманість	счастливостыве	счастлыве	счастлыве	утриманість	радість

Дані первинного експериментального дослідження свідчать про значне погіршення емоційного стану дітей після перегляду мультфільму «Телепузики», отже цей мультфільм не рекомендовано для перегляду дітьми дошкільного віку.

За результатами дослідження було розроблено пам'ятку для батьків дошкільнят:

Пам'ятка «Дивимося мультфільми правильно»

Щоб перегляд мультфільмів приносив більше користі і мав найбільш сильний виховний ефект, можна взяти на озброєння декілька простих правил.

Правило № 1. Просте, очевидне, дуже важливе і те, що найбільш часто порушується. Час, який дитина проводить перед телевізором, має бути обмежений! Дитину затягує прекрасний мультисвіт, але їй напевно сподобаються якісь заняття і в реальному. Проявіть фантазію, приділіть час на організацію цікавого різноманітного дозвілля для вашого малюка. Якщо залежність дитини від телевізора вже відчутна, можна спробувати залучити її до співтворчості – малювання та ліплення улюблених героїв, розмальовки та розвивальні книги з ними. Можна придумувати разом історії на основі сюжету улюбленого мультфільму, розіграти їх на свіжому повітрі.

Правило № 2. Мультфільми обов'язково повинні відповідати віку дитини! Нагадуємо: «Сімпсони», «Південний парк», «Гріффіни» – це мультфільми для дорослих. Вони дотепні, цинічні й багатогранні, і дитині, навіть у молодшому підлітковому віці, ще не зрозуміти їх по-справжньому.

Правило № 3. Вибирайте мультфільми самі. Варто, звичайно, їх попередньо подивитися чи хоча б порадитися з іншими батьками. Наприклад, якщо ви серйозно ставитеся до естетичної складової мультпродукції, виберіть той, який відповідає вашому смаку. Але не забувайте при цьому прислухатися до думки і побажань дитини (а їх важко не почути).

Правило № 4. Обов'язково обговорюйте з дитиною, чому подобається саме цей мультфільм? Хто улюблений герой? Що в ньому особливо привабливе? Які риси характеру малюк хотів би бачити у себе? Будьте терплячі. Адже за поверхневою сюжетною лінією навіть пересічного мультфільму лежить справжній скарб для обговорення: мотиви вчинків, характери, емоції та реакції героїв, різні лінії поведінки. Зрештою, навіть зовнішність улюбленого персонажа може стати приводом до розмови. Наприклад, у дівчаток після перегляду мультфільму про принцес може бути бесіда про гігієну, турботу про красу волосся й нігтів тощо.

Дані другого етапу дослідження впливу мультфільмів на емоційний стан учнів 11-х класів показали: у перший день дослідження перед переглядом мультфільмів 72% респондентів мали негативний емоційний стан (втома, шок, невпевненість, похмурість, тоді як після перегляду мультфільмів Уолта Діснея всі респонденти оцінюють свій стан як радісний, щасливий,

вони відчували впевненість у собі та у власних силах.

Після ретестування учнів з за методикою «Рівень домагань» ми отримали значно покращені результати. Так, дуже високий рівень показали 6% учнів, високий – 10%, середній – 53%, низький – 31% респондентів. Оскільки рівень домагань може бути залежним від емоційних переживань минулих невдач або майбутніх успіхів, спроба вплинути на емоційний стан учнів напередодні підготовки до ЗНО за допомогою мультфільмів дала свої позитивні результати.

Отже, оскільки вплив мультфільмів на дітей як дошкільного, так і старшого шкільного віку є суттєвим, слід серйозно підходити до їх відбору. Доцільно також використання мультфільмів як психотерапевтичного засобу для оптимізації емоційної сфери дітей.

Дані нашого дослідження можуть стати поштовхом до більш детального вивчення впливу мультфільмів на психіку дітей.

Література:

1. Допира А. И. Воздействие экранного насилия на подростящее поколение: история социально-психологических исследований / Допира А. И. // Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний та освітньо-методичний журнал. – 2000. – № 8. – 79 с.
2. Пенчук І. Вікові особливості сприйняття дитячих програм на ТБ: європейський досвід / Пенчук І. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mediakrytyka.inf>

Кырылейза Т. В.*

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СЕНСОРНОГО РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

У статті висвітлено основні положення теорії сенсорної інтеграції Дж. Айрес та обґрунтовано необхідність урахування в освітньому процесі особливостей сприйняття і переробки дитиною сенсорної інформації.

Сегодня, как никогда, перед педагогами, психологами, логопедами встает проблема понимания того, что происходит с ребенком. Мы живем в сложном мире, поэтому очень важно понимать, как воспринимает этот мир ребенок, так как именно от того, как воспринимается и перерабатывается информация, поступающая извне, зависит успешность развития ребенка.

Джин Айрес, лечебный педагог, эрготерапевт, логопед и психолог из штата Оклахома (США), впервые пришла к созданию теории нарушения работы сенсорных систем – этот метод известен как метод НОСИ – (нарушение обработки сенсорной информации). Данный метод состоит из собственно теории сенсорной интеграции, методики оценки уровня развития данной сферы и комплекса упражнений, которые можно использовать при работе с ребенком.

* © Кырылейза Т. В.